

Universiteit
Leiden
The Netherlands

Sinds 1 juni 1994 verplicht identificeren!

Drimmelen, K. van

Citation

Drimmelen, K. van. (1995). Sinds 1 juni 1994 verplicht identificeren!. *Bestuurskundige Berichten*, 10(1), 19-20.
Retrieved from <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233873>

Version: Publisher's Version

License: [Creative Commons CC BY-NC-ND 4.0 license](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/)

Downloaded from: <http://hdl.handle.net/1887.1/item:3233873>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

weer ontevreden over de mogelijkheden die ze hebben. De manier van optreden van de centrale stad vinden ze eerder bevoogdend dan behulpzaam.

De case-studies geven, gelukkig, een heel wat gemengder beeld van de verhoudingen binnen Amsterdam. Een nogal succesvol verhaal is de schaalvergroting in het basis-onderwijs. Door een landelijke regeling dreigde een groot aantal basisscholen in Amsterdam gesloten te moeten worden door een verhoging van de opheffingsnorm. Er zijn mogelijkheden om het aantal te sluiten scholen te verminderen als de scholen gemiddeld over Amsterdam een bepaald leerlingenaantal weten te halen. Er moet dus nog wel een aantal scholen worden gesloten, maar minder dan bij het hanteren van de opheffingsnorm. Om dat gemiddelde te bereiken is het wel nodig dat alle stadsdelen en de centrale stad voor wat betreft de binnenstad, 17 zelfstandige bestuursorganen, het eens worden over wie hoeveel scholen

gaat sluiten. Dankzij een aantal slimme afspraken lukt het nog ook om daar overeenstemming over te bereiken. Er wordt een bepaalde verdeelsleutel gemaakt en ieder stadsdeel is zelf verantwoordelijk voor de keuze van de scholen die bij de schaalvergroting worden betrokken. Een minder succesvol voorbeeld is het buurtbeheer in het kader van de sociale vernieuwing. De centrale stad zoekt naar wegen om dit proces in de stadsdelen op een bepaalde manier op gang te brengen, maar slaagt daar slechts beperkt in. Bij de aanpak van problemen rond de leefbaarheid in de wijken zouden de problemen zoals burgers die zelf ervaren als uitgangspunt moeten worden genomen. Burgers zouden bij de voorbereiding en bij de uitvoering medeverantwoordelijkheid moeten gaan dragen. Nu zijn er tal van leefbaarheidsprojecten in diverse stadswijken op gang gekomen, maar de resultaten lopen sterk uiteen. Stadsdelen hebben er nogal eens moeite mee om goed in te spelen op initiatieven van burgers. Van

een gezamenlijk beleid is nauwelijks sprake.

Het onderzoek voor de gemeente heb ik nu afgerond. De Gemeenteraad beschouwt het onderzoeksrapport als relevante documenten voor de evaluatie van het bestuurlijk stelsel. Inmiddels is wel duidelijk dat de stadsdelen gemeenten zullen worden binnen de (Stads-)provincie Amsterdam.

Zelf ben ik nu in de fase dat ik moet gaan bedenken hoe ik het verzamelde onderzoeksmateriaal kan gebruiken voor mijn proefschrift. Dat is een moeilijke overgang, omdat je op een andere manier naar dat onderzoeksmateriaal moet gaan kijken. Het is ook een beetje de omgekeerde weg maar het verschilt niet veel van wat de meeste AIO's in hun onderzoek tegenkomen. Vaak blijkt bij het verzamelen van materiaal dat het theoretisch kader moet worden bijgesteld. Ik hoop over twee jaar het resultaat te kunnen laten zien. ■

Ingezonden mededeling

TENTAMEN UITTREKSEL BANK BESTUURSKUNDE LEIDEN

Inmiddels een begrip in de Faculteit Sociale Wetenschappen bouwen wij nog steeds aan een beter verzorgd assortiment. Wij beschikken over uittreksels van een kwart van de voorgescreven boeken voor de propeadeuse, de helft voor het Doctoraal I en II, maar zijn nog altijd op zoek naar meer.

U kunt bij ons terecht met al Uw uittreksels van boeken op dit moment in gebruik bij de studie Bestuurskunde in Leiden, waaronder ook de keuzevakken uit het Doctoraal II. Uiteraard na controle, kopen wij Uw uittreksel voor ten minste f 2,- per pagina (gebaseerd op een minimale inbreng; getypt, op diskette, goed verzorgd, levert uiteraard meer op!).

Op zoek naar een bijverdienste én een goede combinatie met Uw studietijd? Schrijf een uittreksel en lever hem in! Voor aan- en verkoop van uittreksels kunt U op werkdagen terecht op de B.I.L.-kamer (SA-05) tussen 10.00 en 13.00 uur. U kunt ook telefonisch contact opnemen met de Commissaris Vakliteratuur en Uittreksels, Henca Alberti, 071-273696.

Hét adres voor Uw wensen op uittreksel-gebied!

Sinds 1 juni 1994 verplicht identificeren!

Dagelijks worden wij geconfronteerd met voetbal- en straatvandalisme, zwartrijden, belastingontduiking, misbruik van sociale voorzieningen en illegale tewerkstelling. Om aan dergelijke maatschappelijke misdragingen paal en perk te stellen is sinds 1 juni 1994 de Wet op de Identificatieplicht (WID) van kracht geworden.

Karen van Drimmelen

Met dank aan Maarten van As, Taco Brandsen en Richard Hartendorp die meewerkten aan dit onderzoek naar de effecten van de Wet op de Identificatieplicht: gehouden in het kader van het facet Politiek-Bestuurlijk Management

Machtsspel of oprechte samenwerking?

Naar aanleiding van een onderzoek van de commissie Wiarda en diverse adviesaanvragen is toenmalig minister van Justitie Hirsch Ballin met een wetsvoorstel gekomen waarin hij pleitte voor een identificatieplicht voor de burger. Het wetsvoorstel betrof slechts één nieuwe wet, waarbij echter wijziging van een twintigtal andere wetten nodig zou zijn en dus samenwerking tussen verschillende departementen onvermijdelijk was.

Het mogen vervaardigen van een nationaal identiteitsbewijs draaide, zoals bij de ontwikkeling van het paspoort ook reeds het geval was, uit op een prestige-kwestie tussen de verschillende departementen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken verloor in de jaren tachtig de slag om het paspoort van Buitenlandse Zaken. Zij mag zich nu bezighouden met de productie van identificatiedocumenten, maar dreigt nu de slag om de identiteitskaart te verliezen aan de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), omdat het ministerie van Justitie, belast met de coördinatie, voorstelt de identiteitskaart te laten ontwikkelen door de Vereni-

ging Nederlandse Gemeenten. De VNG was namelijk al bezig met de ontwikkeling van een gemeentelijke identiteitskaart. Deze kaart zou dan tijdelijk kunnen functioneren als nationale identiteitskaart en Europees reisdocument totdat een algemeen Europees identiteitsbewijs (gepland begin 1995) een feit is. Burgers zullen dan voor slechts dertig gulden een VNG-kaart kunnen kopen in

plaats van een veel duurder paspoort of rijksidentiteitsbewijs. Binnenlandse Zaken loopt daarmee wel jaarlijks 73 miljoen gulden mis aan leger. Om het initiatief weer in handen te krijgen en opnieuw verlies van prestige en financiën te voorkomen stelt staatssecretaris De Graaff-Nauta eisen ten aanzien van de aanbestedingsprocedure, de selectie van de leverancier en de toetsing van het document. Zij baseert zich op het feit dat de staatsrechtelijke verantwoordelijkheid vereist dat alles in haar handen blijft.

Vervolgens laat De Graaff-Nauta in een brief weten dat de aanbestedingsprocedure voor haar eigen rijksidentiteitskaart is geopend. Na toepassing van deze truc is voor de Tweede Kamer de maat vol. De Kamer eist dat er één identiteitskaart komt. Als de VNG dat beter zou kunnen dan is het ministerie van Binnenlandse Zaken verplicht dit aan de VNG over te laten.

Naast hoofdrolspelers als de VNG, de departementen van Justitie en Binnenlandse Zaken, mag ook het ministerie van Sociale Zaken niet vergeten worden. Sociale Zaken wilde met de invoering van de identificatieplicht het misbruik maken van sociale voorzieningen aan banden leggen en be-

moeide zich dus met name met de fraudebestendigheid van het nieuwe document. Het is duidelijk dat er van oprechte samenwerking tussen de verschillende actoren in elk geval geen sprake is geweest. Ondanks de politieke machtsspelletjes en miljoenen guldens weggegooid geld is er in juni 1994 dan eindelijk de wettelijk vastgelegde identificatieplicht!

Wet op de Identificatieplicht effectief?

Om zich te kunnen identificeren heeft iedereen in Nederland vanaf twaalf jaar een identificatiebewijs nodig. Voor Nederlanders zijn er vier soorten identiteitsbewijzen toegestaan: het paspoort, de toeristenkaart, het rijbewijs en de gemeentelijke identiteitskaart. Als men niet de Nederlandse identiteit bezit zijn uitsluitend de volgende identiteitsbewijzen geldig: het verblijfsdocument van de vreemdelingendienst, het vluchtelingenpaspoort, het vreemdelingenpaspoort, een niet-Nederlands paspoort waarin door de vreemdelingendienst een vergunning tot verblijf is getekend en het elektronische W-document. De plicht tot het tonen van een identiteitsbewijs is een 'beperkte' identificatieplicht en geldt dus alleen in bepaalde situaties. Zo moet je een identiteitsbewijs kunnen tonen op de werkplek, bij de uitvoeringsorganen van de sociale zekerheidswetten en aan ambtenaren die controleren op illegale arbeid en illegaal verblijf van vreemdelingen. Ook in het openbaar vervoer bij zwartrijden en aan de politie bij wedstrijden in het betaald voetbal is het verplicht een legitimatiebewijs te tonen als daar om ge-

vraagd wordt. Er zal eveneens gevraagd worden om een identiteitsbewijs bij het opmaken van een akte bij de notaris, bij de aanvraag van een sociaal fiscaalnummer, door de werkgever bij indiensttreding en in banken bij bepaalde financiële transacties.

In hoeverre de nieuwe wet inderdaad leidt tot een daadkrachtiger beleid om fraude en criminaliteit terug te dringen, moet nog blijken. Met de invoering van deze 'beperkte' identificatieplicht verandert er in elk geval niets aan de bestaande situatie. Buitenlanders moesten altijd al over een geldig identificatiebewijs beschikken. De toonplicht tegenover een werkgever bij indiensttreding en bij de notaris als er een akte wordt opgemaakt, was voor die tijd vaak ook van toepassing. Bij wedstrijden in het betaald voetbal moesten supporters altijd al een pasje kunnen laten zien. Ook bij de belastingdienst, het bankwezen en de sociale dienst wordt al gedurende lange tijd om een legitimatiebewijs gevraagd.

Openbaar vervoersbedrijven staan niet te springen om een identificatieplicht. De vervoersbedrijven dragen zelf andere oplossingen aan om zwartrijden te beperken. Daarbij kan gedacht worden aan controle aan het begin van het perron, voor in de bus instappen en de conducteur weer op de tram zetten. De overheid is daar niet nodig.

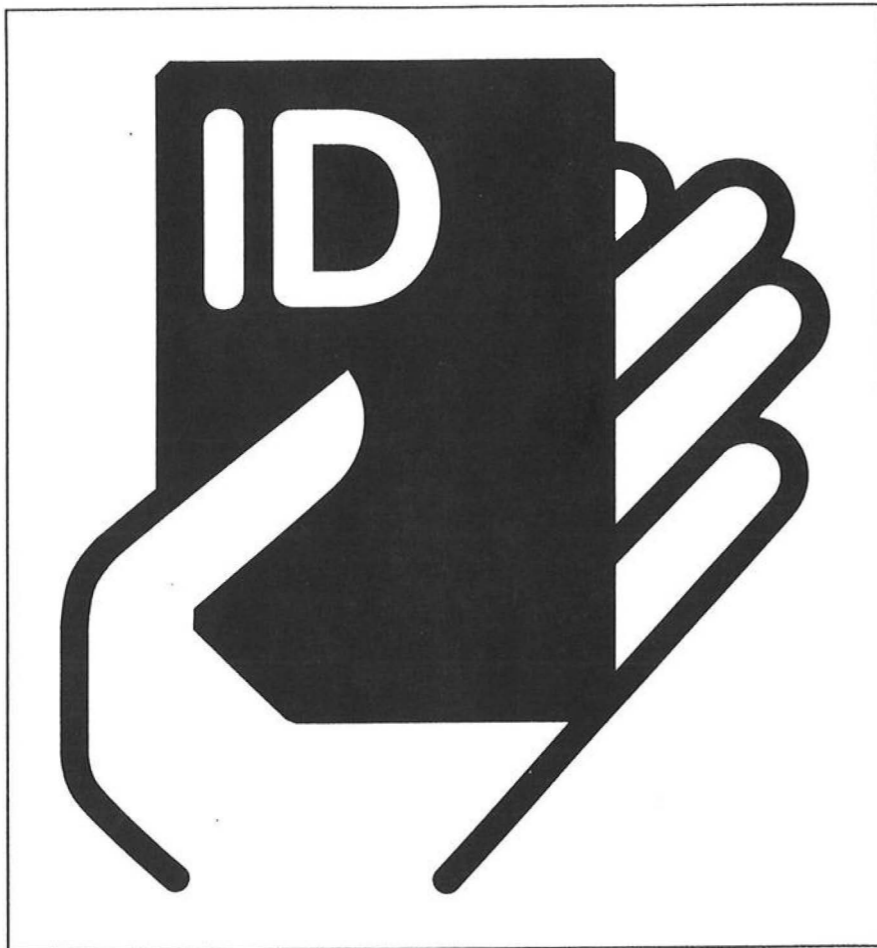
Bovendien beperken de strafmaatregelen voor het niet kunnen tonen van een identiteitsbewijs zich tot een celstraf van slechts zes uur. De hechtenis mag eventueel met zes uur verlengd worden. Daarna staat de verdachte alsnog op vrije voeten. Hardnekkige wetsovertreders zullen nauwelijks onder de indruk zijn van deze straf. Zware criminelen zijn bovendien vast wel in het bezit van een vals identiteitsbewijs om daarmee de dans te ontlopen.

Het negatieve beeld dat ik heb van de Wet op de Identificatieplicht baseer ik alleen op het feit dat de nieuwe wet voor de burger weinig schokkende veranderingen met zich meebrengt. De meeste mensen weten niet eens van het bestaan van deze wet

af. Bovendien moet een efficiënt onderzoek naar de werkelijke resultaten die met de wet zijn bereikt nog plaats vinden, omdat de wet een half jaar geleden pas is ingevoerd.

De burger wordt in elk geval gerust gesteld nu hij ziet dat de regering ook daadwerkelijk reageert op een groeiend probleem van criminaliteit en illegaliteit. Dat er structureel niets

of althans erg weinig is veranderd, zal door politiek Den Haag pas over enkele jaren worden opgemerkt. Eén ding is wel bereikt: de regel dat uitsluitend buitenlanders zich moeten kunnen identificeren in ons land is niet langer discriminerend. Deze regel geldt nu voor elke burger ouder dan twaalf jaar! ■

Jon Schilder

Mr. J. Schilder

Universitair Hoofd Docent Staats- en Bestuursrecht aan de Rijksuniversiteit Leiden

Het is inmiddels zo'n 12 jaar geleden dat ik voor het eerst college gaf, zo laat ik dit zelfportret met het accent op onderwijs maar beginnen. In 1982 begon ik (kort na mijn afstuderen) als 'wetenschappelijk assistent' aan de Juridische Faculteit te Groningen, en wel bij de Vakgroep Inleiding in het Recht. Hoewel ik volgens mijn taakomschrijving hoofdzakelijk was aangesteld om een proefschrift te schrijven, bleek dat mijn collega's daar anders over dachten. De lusten en lasten (waarbij wetenschappelijk onderzoek als lust werd gezien en onderwijs als een last) dienden evenredig verdeeld te worden over alle medewerkers, onafhankelijk van het soort aanstelling.

Gelukkig vond ik het verzorgen van zo'n vijf werkgroepen per week juist wel leuk. Al docerende begon je het vak pas echt te leren, vooral in de werkcolleges voor avondstudenten. Die stelden de lastigste vragen. De juridische problemen waarmee ze overdag werden geconfronteerd op hun werk (bijvoorbeeld als medewerker op het parket van de officier van justitie of als beleidsmedewerker bij de provincie) kwamen 's avonds zonder enige terughoudendheid naar voren. Als beginnend docent durf je nog niet zo gemakkelijk te zeggen "Zoek dat zelf maar op", maar wil je graag op alle vragen het juiste antwoord geven - zodat je heel erg veel tijd steekt in de voorbereiding van de colleges.

Naarmate ik meer ervaring kreeg in het geven van onderwijs, ontstond er vanzelf meer tijd voor onderzoek. Toen in 1985 mijn proefschrift (over het recht tot vergadering en betoging) zo ongeveer in de steigers stond en

het eind van mijn aanstelling in zicht kwam, deed zich de mogelijkheid voor om bij de Vakgroep Staats- en Bestuursrecht in Leiden te gaan werken. Aangezien ik door de keuze van het proefschriftonderwerp het staatsrecht al had omarmd, lag een dergelijke baanwisseling voor de hand. Bovendien leek het mij wel goed om de bruisende maar ook geïsoleerde stad Groningen in te ruilen voor het wat centraler gelegen Leiden.

Tot nu toe heb ik van die keuze geen spijt gehad. Aangezien de vakgroep in alle fasen van de studie vertegenwoordigd is, en ook in verschillende faculteiten onderwijs geeft, is het mogelijk om steeds weer een ander vak te geven aan een andere categorie studenten. En dat maakt het leven van een docent wel zo boeiend.

Ik begon hier met het vak Staatskunde in de propaedeutische, een mix van politicologie, staatsrecht en bestuursrecht (en uniek in Nederland voor het rechtenonderwijs). Later gaf ik aan kleine groepen van zo'n 10 á 15 studenten praktische vakken (zoals het 'practicum' en het 'seminar' waarin de nadruk ligt op de ontwikkeling van bepaalde vaardigheden, zoals schrijven, het oplossen van juridische praktijkgevallen, redeneren, etc.).

De afgelopen twee jaren zit ik zowel in onze 'eigen' afstudeerrichting met een vrij technisch vak (bestuursprocesrecht), als in het DI van de Sociale Faculteit met het vak Inleiding Staats- en Bestuursrecht. Het geven van hoorcolleges in een juridisch vak aan bestuurskundigen en politicologen beschouw ik als een driedubbele uitdaging. Op zich zelf vind ik grootschalige hoorcolleges als onderwijsvorm geen goede uitvinding. Als methode van kennisoverdracht levert het weinig op.

Daarnaast vraagt het extra inspanning om het vak Staats- en Bestuursrecht te geven aan studenten die op zich zelf geen uitgesproken juridische belangstelling hebben.

Dat bestuurskundigen en politicologen de hoofdzaken moeten kennen van het staats- en bestuursrecht staat voor mij als een paal boven water. Maar hoe maak ik dat hen duidelijk? Hoe geef je een college waarin nogal technische zaken uitgelegd moeten worden zonder dat iedereen reeds voor de pauze in slaap valt?

Zelf vind ik het nuttig om veel met praktijkvoorbeelden te werken: die illustreren dat het staats- en bestuursrecht springlevend is en zowel burgers als ambtenaren rechtstreeks raakt. De voorbeelden hoef ik gelukkig niet alleen uit de boeken te halen: als rechter-plaatsvervanger en lid van een gemeentelijke bezwaarschiffencommissie krijg ik steeds weer nieuwe rechtsvragen aangeleverd die na enige aanpassing zeer bruikbaar materiaal vormen voor het onderwijs.

Toch blijft het in zo'n collegezaal behelpen. Wat ik mis zijn de mogelijkheden om respons te krijgen. Hoe weet je wanneer je tempo te hoog is of te laag, wanneer iets niet begrepen wordt dan wel als overbodige herhaling wordt be-